

լան տեղ տեղ, բայց շուտով հանգարտեցան :

Երբոր ազգ մը կարթըննայ ու իւր ազգութիւնը կիրնառէ, ամէն գլխէ մէկ մէկ ձայն կենէ թէ ազգին ճշմարիտ օգուաները որոնք են, եւ ինչ ճամբով կրնան ձեռք ձեռքիլ, ուստի զարմանք չէ որ այլ եւ այլ տարաձայնութիւններ ու երկպառակութիւններ ծագին այն ազգին մէջ մինչեւ շատ տարիներ: Այսպէս եղաւ նաեւ Բուլղարաց՝ երբոր 1856-ին քանի մը ազատութիւններ տրուեցան իրենց :

Ռուսաց օրագիրներէն մէկը կհարցընէ թէ ինչ է արդեօք պատճառն որ Բուլղարներուն մէջ ազգասիրութեան հոգին չէ մեռած նա եւ այնքան հալածանքներէ ետքը զոր քաշեր են Յոյներէն ու Տաճկներէն, եւ ինքը պատասխան կուտայ թէ ասոր մի միայն պատճառն է իրենց ազգային գաւառները, լեզուն, սովորութիւններն ու արարողութիւնները: Դաւանանք ըսելով աստուածաբանական բարակ ինքիւններ չհասկընամք, կըսէ օրագիրը, վասն զի Բուլղարաց մէջ ամենէն լուսաւորեալ մարդիկն անգամ հազիւ թէ պէտք եղած տեղեկութիւններն ունին անոնց վրայ, հապա այն մտքի համոզմունքը՝ որ հալածանքով աւելի եւս կհաստատուի մարդուս վրայ, եւ մեծ ոյժ կուտայ անոր որ իւր ազգութենէն չբաժնուի:

Այն երիտասարդ Բուլղարներն որ Եւրոպայի մէջ քիչ շատ ուսում առեր էին, իրենց երկիրը դարձաներուն պէս՝ սկսան ազգասիրական սկզբունքներ տարածել ժողովրդեան մէջ. բայց որովհետեւ նոցա առած կրթութիւնը կիսկատար էր, եւ երիտասարդական եռանդը անխոհեմ, շուտով կասկածելի եղան Բուլղարաց ծանրագլուխ, բարեպաշտ ու պարզամիտ մասին, որ յայտնապէս կտեսներ այն երիտասարդաց վրայ չափազանց սէր մը ազատութեան խղճի, եւ որ մեծն է՝ բարոյական սկզբունքներու ծռութիւն. ուստի եւ զգուշացաւ նոցա խօսքերէն ու գործքերէն: Օսմանեան տէրութիւնը այնչափ վտանգ չտեսաւ այն շարժմունքէն՝ իրեն քաղաքականութեանը համար, որչափ

Յէնէրցի Յունաց պատրիարքարանը իրեն իրաւասութեանը եւ շահուն համար. ուստի սա Բուլղարաց ազգայնութեանը դէմ հալածանքը ստատկացուց այս տարիներս. որով հռովմէական քարոզիչներն ալ յարմար առեն գտան ժողովրդեան մէկ մասն իրենց փարսիւր ձգելու՝ ազատութիւն եւ ազգութեան պահպանութիւն խոստանալով նոցա. թէպէտ եւ շուտով իմացան գործով նաեւ այն Բուլղարները, ինչպէս որ հասկըցեր էին ուրիշները, թէ անձրեւէ փախչելով՝ կարկտի բռնուեցան . . . :

Կոստանդնուպօլսոյ մէջ 1857-ին Բուլղարները ընկերութիւն մը հաստատեցին՝ ազգային գրականութիւնը ծաղկեցընելու նպատակաւ: Այս ընկերութիւնը նոյն տարին օրացոյց մը տպեց, եւ յետոյ սկսաւ օրագիր հրատարակել, Ընկերութեան հիմնադիրներն էին Յանքով, Մարիւնով եւ Սլաւչեով:

Վերջապէս արեւելքի ազգային շարժմանց զարմանալի տեսարաններէն մէկն ալ Բուլղարիան է՝ իրեն երեք միլիոն ժողովրդովը, որ կընակին Դանուբ եւ Թիմօք գետին մէջտեղումներ, Նիշ, Փերդերին, Օխրի, Սելանիկ, Էտիրնէ, Սիդէպօլու, Պուրղազ, Վիտին, Շումնու, Վառնա քաղաքներն ու անոնց գեղերը, եւ մեծ մասը երկրագործութեան հետ կըլինին: — Խրիմ եկող Բուլղարները Վիտինու գաւառէն են:

Բուլղարներն ընդհանրապէս բարեսիրտ, մաքրասէր, չարքաշ, աշխատասէր եւ առողջ մարդիկ են. աւելորդ զարգասիրութիւն ամենեւին չունին, եւ օտար ազգաց սովորութիւններուն հետեւիլը իրենց համար մեծ ամօթ կհամարին: Խիստ քիչ ընտանիք կըգտնուին, այն ալ միայն մեծ քաղաքներու մէջ, որ իրենց քովի ազգերուն՝ այսինքն Յունաց, Տաճկաց, Ուլահներուն ու Սըրֆերուն պէս կհագուին ու կվարուին, ինչպէս որ ահա հոս դուրս առնուողներն մէջ ալ կերենայ: Իրենց սովորական հագուստը՝ ձմեռը ճերմակ հաստ չուխայ, մուշտակ, եւ ամառը ճերմակ կտաւ է, եւ կանայք միշտ կարմիր գոգնոց կկապեն մէջքերին: Կերած հացերնին սովորաբար բաղարջ է:

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն,

Լաւ իցէ քեզ՝ Թէ մեղապարտ ամբօխի
Ձեռքն տայցես վեհանձնութեանը ջանիւք,
Քան լըքանել զմի ոք այր զեղկելի
Ձոր ձեռնիս իցես առնել երջանիկ:

Կ Բ Է Ս Է: